

**Høgskolen
i Innlandet**

Gullbrannagården, 19.-21. april 2023

Marianne Eek

Andrespråkslæring, motivasjon og investering

motivasjon

investering

andrespråkslæring

voksne nyankomne med
liten skolebakgrunn

Vi «hører» stemmene til Lila, Abbas, Sana og Semira

Motivasjon for språklæring

Motivasjon er viktig for språklæring, men **er det den viktigste faktoren** som kan **forklare språklæringsprosessene** til voksne nyankomne med liten eller ingen skolebakgrunn?

«Abbas er en mann i femtiårene som vokste opp i Syria. På grunn av krig måtte han og familien flykte til Libanon, og resten av familien bor fortsatt i en libanesisk flyktingeleir. Han flyktet selv videre til Tyrkia og Hellas, og kom så til Norge omtrent et og ett halvt år før vi treffes første gang. Her venter han på familiegjenforening/familjåterforening. [...] Abbas har gått tre måneder på norskkurs.» (Eek, 2021)

Kan Abbas *motivasjon* forklare hans læringsprosesser?

Motivasjonsforskningen har stått sterkt i andrespråksforskningen

- **Motivasjon for språklæring** regnes som *en avgjørende* faktor.
- Motivasjon er knyttet til **ønsket om å / viljan att** lære et andrespråk og **anstrengelsene** for å fortsette å lære det (Ortega, 2013, s. 68)
- Ulike typer motivasjon:
 - Integrativ / integrerende motivasjon** – åpen og positiv innstilling ...
 - Instrumentell motivasjon** – nytteorientert / bruksorientert
 - Indre motivasjon** - indre glede eller tilfredsstillelse
 - Ytre motivasjon** - motivasjonen kommer utenfra

Hvilke grupper har tradisjonelt deltatt i andrespråksforskning / motivasjonsforskning?

-såkalte **privilegerte grupper** av andrespråksinnlærere, som for eksempel høgskole- eller universitetsstudenter.

-Hvilken relevans for andre grupper, som

- flyktninger, «forced migrants»
- voksne nyankomne med liten eller ingen skolegang

(Boo, Dörnyei & Ryan, 2015; Ushioda, 2021)

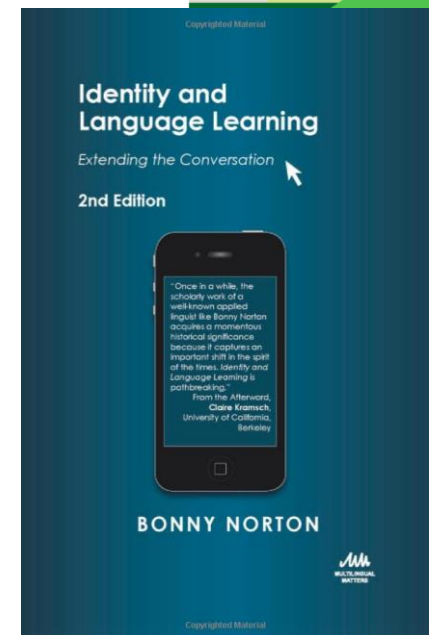
Motivasjon er viktig for språklæring, men er det den viktigste faktoren, og er det **andre faktorer** som kan «overskygge» betydningen av motivasjon?

Bonny Norton (1995, 2013)

Norton undersøkelser av språklæringsprosesser blant innvandrerkvinner i Canada

- ➔ kritiserer det hun hevder er et snevert syn på språklæring som en kognitiv og individuell prosess i andrespråksforskning
- ➔ stiller spørsmål / ifrågasættaer ved andrespråksinnlæreres muligheter for andrespråkslæring på formelle arenaer (som i klasserommet) og på uformelle arenaer (som i hverdagslivet eller på arbeidsplassen)
- ➔ utfordrer / utmanar motivasjonsforskningen:

Istedenfor å spørre (istället för at fråga) om språkinnlærere er **motivert**, kan vi stille spørsmål om de er **investert i** eller om de **investerer i** språklæring

Eksempler på «**motivasjon**» for å lære andrespråket

Motivasjon er knyttet til (kopplat til)

- gleden over **å få gå på skole** for første gang, som for Sanas og Semiras del.
- **frykt /rädsla** for å havne i ydmykende og ubehagelige omstendigheter, som for Lilas del. Hun sier at hun «må lære norsk for å unngå slike situasjoner».
- Semiras motivasjon for å lære norsk er også koplet til en sterk **opplevelse av at språket er en «barriere»** og at «uten norsk er [hun] ingenting».
- Sana er også motivert av behovet for å beherske andrespråket i forbindelse med (samband med) prosesser angående (kring) **datterens hjelpebehov**.
- Motivasjon for å lære norsk er også koblet til deres **forestilte identiteter** (drømmer og ønsker):
 - Semira vil bli selvstendig og vil først og fremst (i första hand) lære å beherske andrespråket muntlig
 - Lila er motivert av ønsket om å utdanne seg til helsearbeider (utbilda sig til hälsovårdare)
 - Sana har begynt å drømme om å ta grunnskole for voksne.

(Eek, 2021)

Investering

- **Investerer** Abbas, Lila, Sana og Semira i andrespråket?
- Hvilke andre faktorer er viktige for at de skal **ønske å investere** i andrespråket?
- Hva kan **hindre dem i å investere** i andrespråket?

Investering – altså et kjernebegrep hos Norton for å forstå prosesser av andrespråklæring

Investering i språklæring foregår i skjæringspunktet mellom *ideologi*, *kapital* og *identitet* (Darvin & Norton, 2015, s. 36).

Ideologi - for eksempel relatert til språkideologier, holdninger til (attityder til) og oppfatninger om språk og språkbruk.

Kapital - for eksempel relatert til medbrakte språklig språklige ressurser og språklig kapital som skal tilegnes (förväras)

Identitet - for eksempel relatert til ulike subjektposisjoner eller roller

«...investement [...] attempts to capture the relationship of the language learner to the changing social world» (Norton, 1995, s. 17)

IDENTITET

Saliente identiteter - Familieidentitet

Abbas:

Hvis jeg ikke trives, så er det fordi jeg er alene her. Jeg har søkt om familiegjenforening (familjåterförening), og jeg har ikke fått svar på det, så det er det som stresser meg. [...] Jeg kan ikke fokusere ... jeg kan ikke konsentrere meg om å lære mer fordi all min oppmerksomhet er hos familien min. [...] Nå har det gått tre og et halvt år, jeg har ikke sett dem. Før det har vi vært sammen i tjue år. [...]

IDENTITET

Identitet handler også om **subjektsposisjoner** i klasserommet

Uten språkhjelpere:

«*et null*», «*forsvinner*», «*innestengt*», «*dukker*»

Deltakerne opplever seg som **passive mottakere**, låst og usynlige.

Med språkhjelpere:

Deltakerne opplever i større utstrekning at de kan være **aktive deltakere** i læringsprosessen.

IDENTITET OG GRUNNLEGGENDE BEHOV

Flerspråklige assistenters betydning når det gjelder:

- behov for **forståelse**
- behov for **trygghet / sikkerhet**
- behov for **synlighet og anerkjennelse**

*I take the position that identity reference desire – the desire for **recognition**, the desire for **affiliation** and the desire for **security and safety** (West, referert i Norton 2013, s. 47)*

... forståelse og gjenkjennelse

«Det var bare å gå til skolen, og så være der uten å få med seg noen ting, og så gå tilbake igjen. Ellers var det ingenting.» (Semira)

Språkhjelperen stiller kontrollspørsmål (-frågor) og følger opp om du har forstått eller ikke. Han støtter oss slik at vi kan svare enda mer.

(Semira)

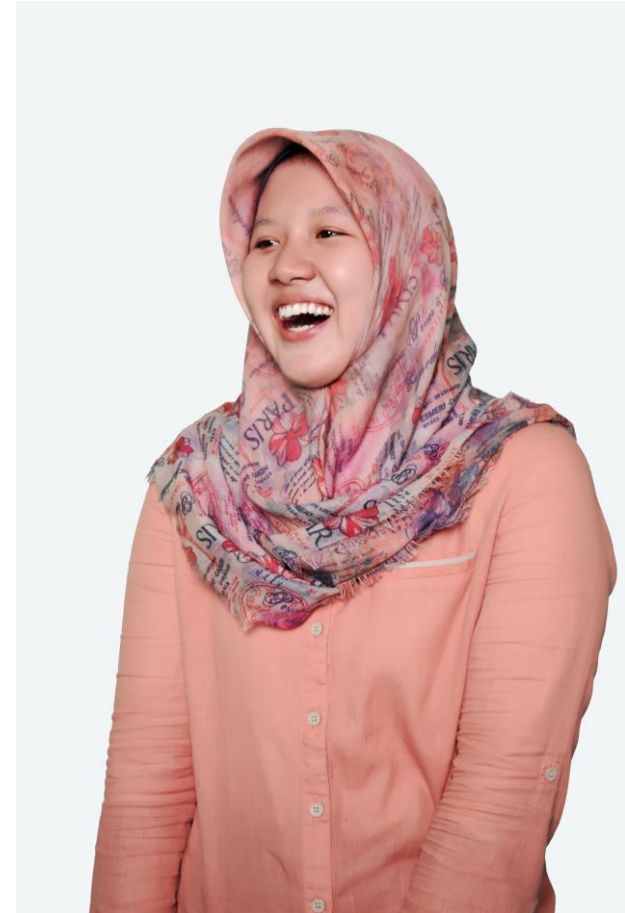
«Det er vanskelig når vi sitter i klasserommet, og noen står der og snakker og snakker, mens vi ikke forstår noe». Med språkhjelper til stede «kan en spørre om hjelp der og da».

(Abbas)

... trygghet og sammenheng

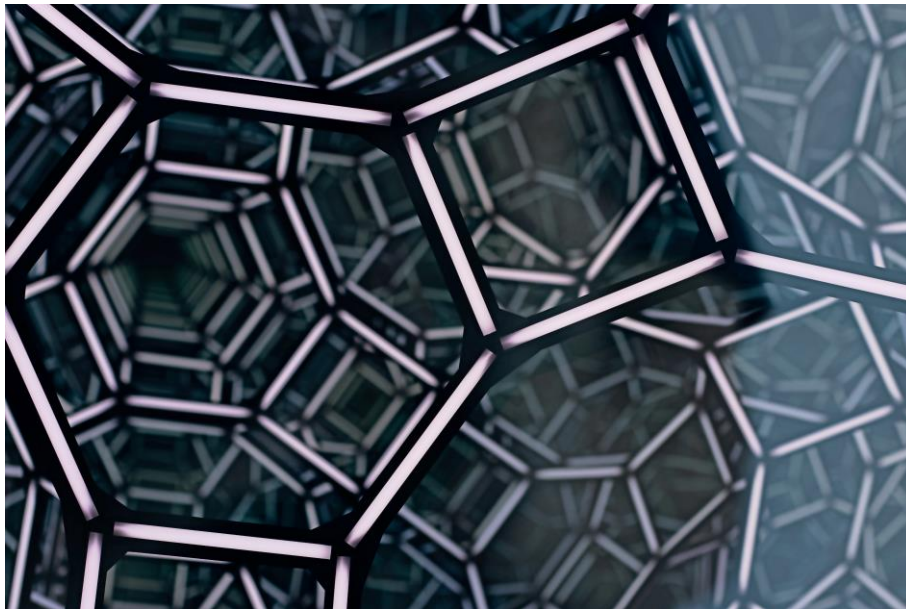
«Jeg var veldig stresset ...
hvis språkhjelperen er der, så
**senker du skuldrene, du
blir rolig på en måte (sänkar
man axlarna, man blir lugn
på ett sätt)»** (Semira)

«føler vi det som om det
er **en engel** som har
kommet hit for oss» (Lila)

... synlighet og anerkjennelse

«Uten språkhjelper, så føler jeg at jeg **forsvinner**
... at jeg **blir borte** (jag går vilse) ...» (Lila)

«Det føltes som om jeg
var innestengt ...» (Semira)

«Uten språkhjelpere kan situasjonen beskrives som
at vi er **noen dukker** som er der, og som læreren
snakker med, men som ikke forstår» (Semira)

KAPITAL

Medbrakt språklige kapital

- muligheter for å bygge på førstespråket/modersmålet

Ny språklig kapital

- tilgang til språklæringspraksisene i klasserommet
- muligheter til å tilegne seg ny kapital på uformelle arenaer

Abbas:

«Den informasjonen vi får her på skolen forblir her på skolen. Det er ikke noen der ute jeg kan snakke med og utveksle erfaringer med. [...]

Jeg prøver å snakke med dem av og til, og noen snakker med deg og andre bare snur seg.»

FÅ MULIGHETER TIL Å PRAKTISERE ANDRESPRÅKET

Eksempel på andrespråksinnlæreres *aktørskap*

«Når Lila sitter på bussen ved siden av en familie, og situasjonen er den at ingen prater med henne, så begynner hun å tulle (skämta) med barna og snakke med dem. Hun forteller at «når jeg først prater med barna, så prater jeg også med moren eller faren til barnet ... og det er altså bare for å finne på noe for å prate med dem.» Lila bruker her sin evne (förmåga) til å få kontakt med barn til å endre en situasjon der hun egentlig ikke har en stemme (röst).» (Eek, 2021)

IDEOLOGI

Enspråklig tilnærming/språkideologi

- Oppmerksomheten er kun rettet mot språket som skal tilegnes
- Språklig repertoar ses ikke som ressurser i opplæringen

«Only Norwegian»-zone

*Sett på veggen ved et
voksenopplæringscenter*

- Få muligheter til å ta utgangspunkt i, bruke og bygge videre på språklige kunnskaper og ferdigheter

IDEOLOGI

Ulike tilnærminger til flerspråklighet

(Fra KongNor-prosjektet, Monsen & Eek, 2021)

«FJORDBOTN» – ENSPRÅKLIG TILNÆRMING

«Du trenger ikke å snakke engelsk! Norsken din er bra nok!»

«RØRØY» - PRAGMATISK TILNÆRMING

Fokus: Å bidra til kommunikasjon og forståelse

«ØSTBY» – PEDAGOGISK TRANSSPRÅKING

Deltakeres samlede språklige repertoar og tidligere erfaringer ses som ressurser i klasserommet

IDEOLOGI

Læreres dynamiske **språkideologier** og **aktørskap**

Før:

*«... det er akkurat som jeg er **bundet på hender og føtter** når jeg ikke har flerspråklige assistenter at jeg ikke kan bruke noen av de pedagogiske prinsippene som en egentlig bør bruke som lærer, ikke sant. En kan ikke kommunisere med deltakerne, en kan ikke få vite hva deltakerne egentlig synes om undervisningen, en kan ikke få ... en kan knapt få spurt dem om de forstår ...»*

➔ **Initiering av nye flerspråklige undervisningspraksiser**

«... så oppdaget jeg jo at det var natt og dag»

Motivasjon i investeringsteori må ses som del av identitet som er *sosialt konstruert i tid og rom*

- Motivasjon har betydning, men kan endres fort
- *Motivasjon* for språklæring er *ikke* ensbetydende med *investering* i språklæring
- Motivasjon har begrenset forklaringskraft når det gjelder å forstå språklæringsprosesser hos voksne nyankomne med liten skolebakgrunn

Semira forteller om «... **en stigende følelse av maktesløshet** innfor den utfordrende oppgaven det er å lære et andrespråk i sin alder og i sin situasjon. Hun uttrykker for eksempel: «Vi kjemper!» og «Må Gud hjelpe oss så vi kan klare oss selv språklig». Hun setter ord på motivasjonens begrensning: «**Motivasjon og viljen er på plass, men siden vi ikke hadde skolegang eller skolebakgrunn fra tidligere, er det vanskelig ...**».

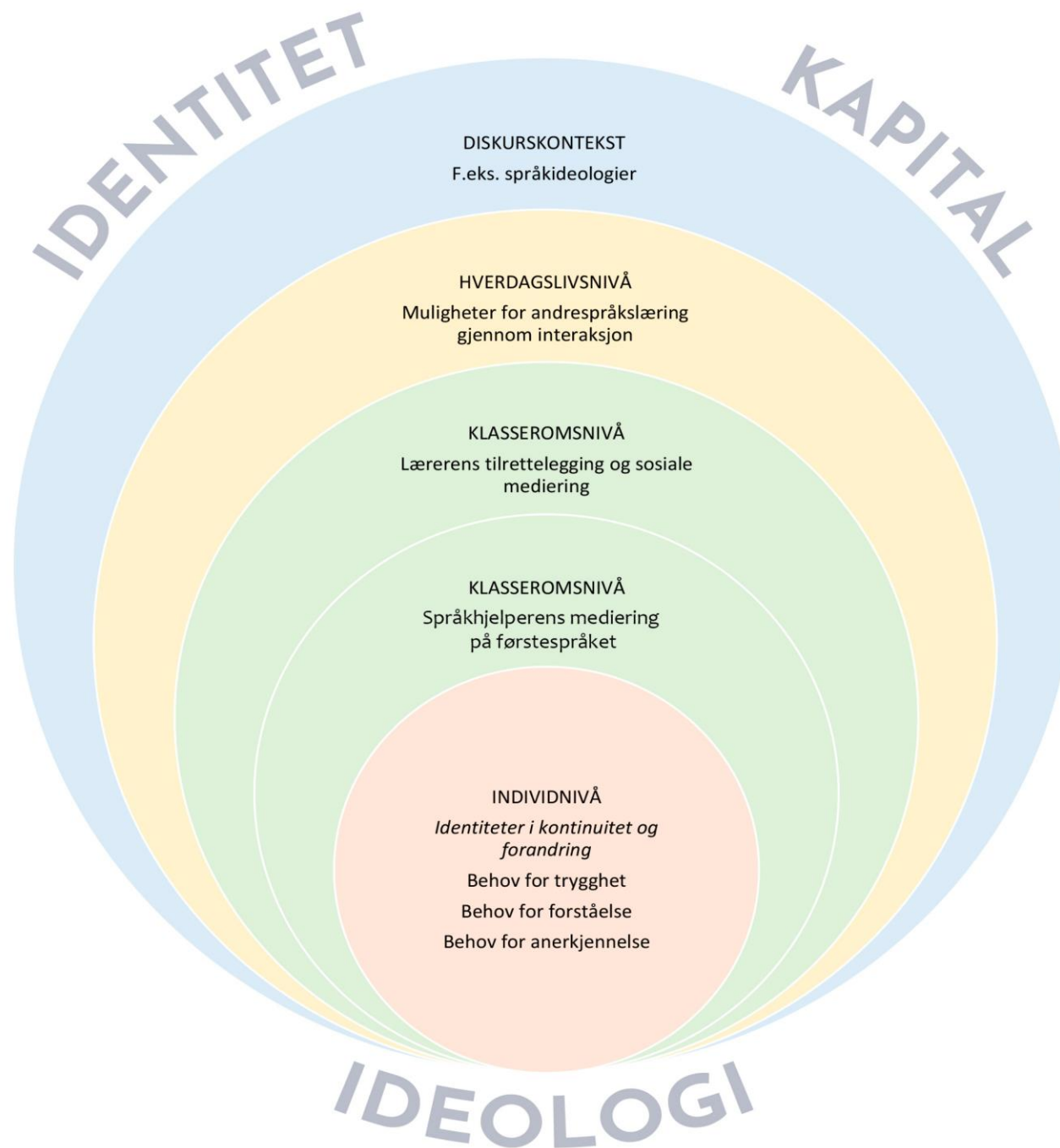
(Eek, 2021)

«Ved første intervju uttrykker Abbas en viss glede og motivasjon over å lære når han sier at han etter snart førti år uten å gå på skole «er forundret over at jeg faktisk har klart det». Ved det andre intervjuet gir han inntrykk av at **mye av motivasjonen er borte**. Han gir uttrykk for at **undervisningen oppleves nytteløs eller meningsløs** fordi han ikke får brukt det han lærer på skolen andre steder.»

«Ved det andre intervjuet gir han også uttrykk for **stor frustrasjon** over at han enda ikke har fått svar på spørsmålet om familiegjenforening, og han virker preget av en følelse av maktesløshet. Dette **virker inn på motivasjon og konsentrasjon** i klasserommet, og han uttrykker at «selv opplæringen er bra, men jeg kan ikke dra nytte av den på grunn av disse forholdene. ... jeg kan ikke fokusere, ... **jeg ikke kan konsentrere meg om å lære fordi all min oppmerksomhet er hos familien min**». (Abbas)

Motivasjon er viktig, men kan i liten grad forklare deltakernes læringsprosesser.

Deltakernes **investering** i andrespråket har sammenheng med en rekke faktorer knyttet til **identitet, kapital og ideologi**

Til refleksjon for lærere: Investering i litterasitet og andrespråklæring

Hvilke faktorer kan vi gjøre noe med (göra något)

- **Hva kan forhindre investering** i litterasitets- og andrespråklæring for voksne nyankomne med liten eller ingen skolegang?
- **Hva kan bidra til investering** i litterasitets- og andrespråklæring for voksne nyankomne med liten eller ingen skolegang?

Referanser:

- Boo, Z., Dörnyei, Z. & Ryan, S. (2015). L2 motivation research 2005–2014: Understanding a publication surge and a changing landscape. *System*, 55, 145-157. Hentet fra <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0346251X15001694>
- Douglas Fir Group. (2016). A transdisciplinary framework for SLA in a multilingual world. *The Modern Language Journal*, 100(S1), 19-47. <https://doi.org/10.1111/modl.12301>
- Darvin, R. & Norton, B. (2015). Identity and a model of investment in applied linguistics. *Annual Review of Applied Linguistics*, 35, 36-56. <https://doi.org/10.1017/S0267190514000191>
- Eek, M. (2021). *Språkhjelpere, investering og sosial rettferdighet - En undersøkelse av bruk av språkhjelpere i norskopplæringen for voksne nyankomne med liten skolebakgrunn*. (Doktoravhandling), Høgskolen i Innlandet. <https://hdl.handle.net/11250/2738680>
- Monsen, M. & Eek, M. (2022). Multilingual repertoires in the classroom. I G. B. Steien & M. Monsen (Red.), *Following UN-Refugees from Kongo to Norway*. Multilingual Matters.
- Norton, B. (2013). *Identity and language learning: Extending the conversation* (2 utg.). Bristol: Multilingual Matters.
- Norton Peirce, B. (1995). Social identity, investment, and language learning. *TESOL Quarterly*, 29(1), 9-31. <https://doi.org/10.2307/3587803>
- Ortega, L. (2013). *Understanding second language acquisition*. New York: Routledge.
- Ushioda, Ema (mars, 2021). *Motivation research and the multilingual turn: Taking a more critical orientation*. Plenumsforelesning presentert på AAAL-2021.